

χώμα

χώμα, το, ουσ. [*<αρχ. χῶμα*], το χώμα. **1.** ο τάφος, ο θάνατος: «όλους μας περιμένει δυο μέτρα χώμα». (Λαϊκό τραγούδι: *σίγουρα θα πάμε, μια και φτάσαμ' ως εκεί, εσύ στο **χώμα** κι εγώ στη φυλακή*). **2.** η γη, ο τόπος, η χώρα, η πατρίδα: «σκόνταψε κι έπεσε στο χώμα || θα υπερασπίσουμε με τη ζωή μας τ' άγια χώματά μας». (Ακολουθούν 32 φρ.)·

- *ας είναι ελαφρύ το χώμα που σε σκεπάζει*, βλ. λ. [ελαφρός](#)·

- *γίνομαι ένα με το χώμα*, βλ. φρ. *γίνομαι χώμα*·

- *γίνομαι χώμα*, μεθώ υπερβολικά από ποτό ή ναρκωτικό, δεν ξέρω τι μου γίνεται από το μεθύσι: «κάθε φορά που κάθομαι να πιω μ' αυτόν τον άνθρωπο, γίνομαι χώμα». (Λαϊκό τραγούδι: *κάτι να πιω να γίνω λιώμα, να **γίνω χώμα** και κάτι ακόμα*). Για συνών. βλ. φρ. *γίνομαι φέσι*, λ. *φέσι*·

- *είμαι ένα με το χώμα*, βλ. φρ. *είμαι χώμα*·

- *είμαι χώμα*, είμαι πολύ μεθυσμένος από ποτό ή ναρκωτικό, δεν ξέρω τι μου γίνεται από το μεθύσι: «θέλω να με πάει κάποιος στο σπίτι μου, γιατί είμαι χώμα». Για συνών. *είμαι φέσι*, λ. *φέσι*·

- *είναι ένα και χώμα*, (ειρωνικά) λέγεται για άτομο που είναι πάρα πολύ κοντό: «μόλις τον δεις, θα καταλάβεις αμέσως για ποιον σου λέω, γιατί είναι ένα και χώμα». Συνών. *είναι ένα και γη / είναι ένα και τίποτα*·

- *είναι στο χώμα*, πέθανε, σκοτώθηκε, δολοφονήθηκε: «το άτομο που ζητάς, έμενε κάποτε σ' αυτό το σπίτι, αλλά τώρα είναι στο χώμα». (Λαϊκό τραγούδι: *κι οι δυο λεβέντες για δυο κουβέντες **είναι στο χώμα** κι η μάνα η Τούρκα κι η μάνα η Γκρέκα τους κλαίνε ακόμα*)·

- *έφαγε η μούρη του χώμα*, βλ. λ. *μούρη*·

- *έφαγε η μύτη του χώμα*, βλ. λ. *μύτη*·

- *έφαγε η πλάτη του χώμα*, βλ. λ. *πλάτη*·

- *έφαγε η ράχη του χώμα*, βλ. λ. [ράχη](#)·

- *έφαγε χώμα*, νικήθηκε, ηττήθηκε, ιδίως σε μια δυναμική αναμέτρηση με κάποιον: «πάλεψε με τον τάδε κι έφαγε χώμα»· βλ. φρ. *είναι στο χώμα*·

- *θα σε κάνω ένα με το χώμα*, θα σε ξυλοκοπήσω άγρια, θα σε λιώσω, θα σε ισοπεδώσω: «αν επιχειρήσεις ξανά να παρασύρεις το γιο μου στα ναρκωτικά, θα σε κάνω ένα με το χώμα»·

- *θα σε βάλω να φας χώμα*, (απειλητικά) θα σε δείρω πολύ άγρια: «αν σε πιάσω στα χέρια μου, θα σε βάλω να φας χώμα»·

- *θα τον κάνω να πατήσει μαύρο χώμα*, βλ. συνηθέστ. *θα τον κάνω να πατήσει μαύρο χιόνι*, λ. *χιόνι*·

- *θα τον κυνηγήσω μέχρι να πατήσει μαύρο χώμα*, βλ. συνηθέστ. *θα τον κυνηγήσω μέχρι να πατήσει μαύρο χιόνι*, λ. *χιόνι*·

- *θα τον κυνηγήσω μέχρι να τον κάνω να πατήσει μαύρο χώμα*, βλ. συνηθέστ. *θα τον κυνηγήσω μέχρι να πατήσει μαύρο χιόνι*, λ. *χιόνι*·

- *μπήκε στο χώμα*, βλ. φρ. *είναι στο χώμα*·

- όποιος ανακατώνεται με τα χώματα, θα μπουν στα μάτια του, όποιος μπλέκει σε βρόμικες, σε ύποπτες υποθέσεις υφίσταται και τις δυσάρεστες συνέπειες: «πρόσεχε τι δουλειές κάνεις μ' αυτά τα παλιόμουτρα, γιατί, όποιος ανακατώνεται με τα χώματα, θα μπουν στα μάτια του». Συνών. *όποιος ανακατώνεται με τα πίτουρα, τον τρώνε οι κότες / όποιος ανακατώνεται με τα σκατά, τον τρώνε τα γουρούνια / όποιος κλοτσάει τ' αγκάθια, πονάνε τα πόδια του / όποιος κοιμάται με σκύλους, σηκώνεται με ψύλλους / όποιος πάει στο βάλτο να κυνηγήσει, θα γελαστεί*.

- *ρίχνω τα μούτρα μου στο χώμα*, βλ. λ. [μούτρο](#).

- τα ξένα χώματα ή το ξένο χώμα, η ξενιτιά: «πέρασε όλη του τη ζωή στα ξένα χώματα κι επέστρεψε να πεθάνει στο χωριό του». (Λαϊκό τραγούδι: *ξένος γυρίζω μέσα στους ξένους στην εξορία την πικρή, στο ξένο χώμα θα τελειώσει η ρημαγμένη μου ζωή*).

- το μαύρο (το) χώμα, ο τάφος, ο Άδης: «όλους μας περιμένει το μαύρο χώμα». (Λαϊκό τραγούδι: *ξύπνα, καημένη Πίκινε, από το μαύρο χώμα κι έλα να δεις τους φίλους σου που σ' αγαπάνε ακόμα*). Συνών. *η μαύρη γη / το μαύρο (το) σκοτάδι*.

- τον βίδωσα στο χώμα, **α.** τον ξυλοκόπησα άγρια, τον έλιωσα, τον ισοπέδωσα από το ξύλο που του έδωσα: «μόλις ο άλλος μου 'βρισε τη μάνα, τον άρπαξα στα χέρια μου και τον βίδωσα στο χώμα». **β.** (στη γλώσσα του ποδοσφαίρου) εξουδετέρωσα τελείως τον αντίπαλό μου: «του 'κανα τέτοιο στενό μαρκάρισμα, που τον βίδωσα στο χώμα». Συνών. *τον βίδωσα στη γη*.

- τον έβαλαν στο χώμα, τον έθαψαν: «μετά τη νεκρώσιμη ακολουθία τον έβαλαν στο χώμα». (Λαϊκό τραγούδι: *μωρή κακούργα μάγισσα τι άλλο θες ακόμα; Τ' αγόρι που μεγάλωσα κι ακόμα δεν καμάρωσα μου το 'βαλες στο χώμα*).

- τον έκανε ένα με το χώμα, τον ξυλοκόπησε άγρια, τον έλιωσε, τον ισοπέδωσε από το πολύ ξύλο που του έδωσε και, κατ' επέκταση, τον κατανίκησε: «πήγε να του κάνει ο άλλος το μάγκα, αλλά σαν τον έπιασε ο δικός σου στα χέρια του, τον έκανε ένα με το χώμα». Συνών. *τον έκανε ένα με τη γη*. βλ. και φρ. *τον κάνω ένα με το χώμα*.

- τον έφαγε το μαύρο χώμα ή τον έφαγε το χώμα, πέθανε, σκοτώθηκε, δολοφονήθηκε: «είχε ένα γιο παλικάρι, αλλά τον έφαγε το μαύρο χώμα». (Λαϊκό τραγούδι: *άνιτε, πριν με φάει το μαύρο χώμα, λίγο τόπο κάνε μου στο στρώμα // βρε Κωστάκη, αγάντα ακόμα, γιατί θα σε φάει το χώμα και ας είσαι πονηρός*).

- τον κάνω ένα με το χώμα ή τον κάνω χώμα, τον μεθώ υπερβολικά με ποτό ή ναρκωτικό, τον κάνω να μην ξέρει τι του γίνεται από το μεθύσι: «κάθε φορά που καθόμαστε να πιούμε, τον κάνω ένα με το χώμα κι ύστερα τον κουβαλώ στο σπίτι του». Για συνών. βλ. φρ. *τον κάνω φέσι*, λ. *φέσι*. βλ. και φρ. *τον έκανα ένα με το χώμα*.

- του 'τριψα τη μούρη στο χώμα, τον τιμώρησα αυστηρά, ιδίως με ξυλοδαρμό και, κατ' επέκταση, τον τιμώρησα σκληρά: «επειδή είχαμε από παλιά διαφορές, μόλις τον είδα τον έπιασα στα χέρια μου και του 'τριψα τη μούρη στο χώμα».

- του 'τριψα τη μύτη στο χώμα, βλ. φρ. *του 'τριψα τη μούρη στο χώμα*.

- χρυσάφι να πάνεις, χώμα να γίνεται, βλ. λ. [χρυσάφι](#).

- χρυσάφι πιάνει, χώμα γίνεται, βλ. λ. [χρυσάφι](#).

- χώμα να πάνεις, χρυσάφι να γίνεται, βλ. φρ. *κάρβουνο να πάνεις, χρυσάφι να γίνεται*, λ. [κάρβουνο](#). (Λαϊκό τραγούδι: *ώρα καλή, παιδάκι μου, και να 'χεις την ευχή μου, να 'σαι καλά και ευτυχής, σε όποιον τόπο φτάνεις, χρυσάφι να σου γίνεται το χώμα που θα πάνεις*).

- χώμα πιάνει, χρυσάφι γίνεται, βλ. φρ. *κάρβουνο πιάνει, χρυσάφι γίνεται*, λ. [κάρβουνο](#).